

BỘ GIÁO DỤC ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ TP. HỒ CHÍ MINH

CAO THỊ CẨM VÂN

NGHIÊN CỨU NHỮNG NHÂN TỐ
ẢNH HƯỞNG ĐẾN VIỆC XÂY DỰNG
CHUẨN MỤC KẾ TOÁN CÔNG VIỆT NAM
TRONG ĐIỀU KIỆN VẬN DỤNG
CHUẨN MỤC KẾ TOÁN CÔNG QUỐC TẾ

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

Thành phố Hồ Chí Minh – Năm 2016

BỘ GIÁO DỤC ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ TP. HỒ CHÍ MINH

CAO THỊ CẨM VÂN

NGHIÊN CỨU NHỮNG NHÂN TỐ
ẢNH HƯỞNG ĐẾN VIỆC XÂY DỰNG
CHUẨN MỤC KẾ TOÁN CÔNG VIỆT NAM
TRONG ĐIỀU KIỆN VẬN DỤNG
CHUẨN MỤC KẾ TOÁN CÔNG QUỐC TẾ

Chuyên ngành: Kế Toán

Mã số: 62.34.30.01

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC

PGS.TS PHẠM VĂN DUYỆC

Thành phố Hồ Chí Minh – Năm 2016

LỜI CAM ĐOAN

Đề tài nghiên cứu này do chính tác giả thực hiện, các kết quả nghiên cứu trong Luận án là trung thực và chưa từng được công bố trong bất kỳ công trình nghiên cứu nào. Tất cả những phần kế thừa từ các nghiên cứu trước tác giả đều trích dẫn và trình bày nguồn cụ thể trong các mục tài liệu tham khảo.

Thành phố Hồ Chí Minh, tháng 4 năm 2016

Tác giả

Cao Thị Cẩm Vân

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn tất Luận án này tác giả xin bày tỏ lòng tri ơn đến Thầy hướng dẫn khoa học: PGS.TS Phạm Văn Dược đã hết lòng hỗ trợ, động viên và hướng dẫn cho tác giả trong quá trình thực hiện Luận án.

Tác giả xin chân thành cảm ơn quý Thầy Cô, các chuyên gia trong lĩnh vực kế toán công đã hỗ trợ trong việc cung cấp tư liệu và góp ý giúp tác giả hoàn thiện nội dung của Luận án.

Tác giả cũng xin chân thành cảm ơn các cá nhân và đơn vị đã hỗ trợ giúp tác giả trong quá trình khảo sát.

Thành phố Hồ Chí Minh, tháng 4 năm 2016

Tác giả

MỤC LỤC

CHƯƠNG 1. TỔNG QUAN NGHIÊN CỨU.....	1
1.1. Tổng quan tình hình nghiên cứu công bố ở nước ngoài.....	1
1.1.1. Tổng quan tình hình nghiên cứu về xu hướng cải cách hệ thống kế toán công và vận dụng IPSAS	1
1.1.2. Tổng quan tình hình nghiên cứu về những nhân tố ảnh hưởng đến việc xây dựng Chuẩn mực kế toán công quốc gia trên cơ sở vận dụng IPSAS.....	7
1.2. Các nghiên cứu trong nước	23
1.2.1. Tổng quan tình hình nghiên cứu về xu hướng cải cách hệ thống kế toán công và vận dụng IPSAS	24
1.2.2. Tổng quan tình hình nghiên cứu về những nhân tố ảnh hưởng đến việc xây dựng Chuẩn mực kế toán công quốc gia trên cơ sở vận dụng IPSAS.....	30
1.3. Xác định khoảng trống cần nghiên cứu và định hướng nghiên cứu của tác giả	39
1.3.1. Xác định khoảng trống cần nghiên cứu.....	39
1.3.2. Hướng nghiên cứu của tác giả.....	40
KẾT LUẬN CHƯƠNG 1.....	42
CHƯƠNG 2. CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ CHUẨN MỰC KẾ TOÁN CÔNG VÀ NHỮNG NHÂN TỐ ẢNH HƯỞNG ĐẾN VIỆC XÂY DỰNG CHUẨN MỰC KẾ TOÁN CÔNG..	43
2.1. Tổng quan về Khu vực công, Kế toán công và Chuẩn mực kế toán công	43
2.1.1. Tổng quan về Khu vực công	43
2.1.2. Tổng quan về Kế toán công.....	45
2.1.3. Tổng quan về Chuẩn mực kế toán công	47
2.2. Mối quan hệ giữa quản lý tài chính công và hệ thống kế toán công.....	51
2.3. IPSAS và những ảnh hưởng đối với việc xây dựng chuẩn mực kế toán công quốc gia .	52
2.3.1. Tổng quan về IPSAS	52
2.3.2. Những ảnh hưởng của IPSAS đối với việc xây dựng Chuẩn mực kế toán công quốc gia	55
2.4. Những điều kiện cần thiết để vận dụng IPSAS	56
2.5. Những nhân tố ảnh hưởng đến việc xây dựng Chuẩn mực kế toán công quốc gia trong điều kiện vận dụng IPSAS	59
2.6. Kinh nghiệm xây dựng chuẩn mực kế toán công ở một số quốc gia và bài học cho Việt Nam	65
2.6.1. Kinh nghiệm xây dựng chuẩn mực kế toán công ở một số quốc gia	65

2.6.2. Bài học kinh nghiệm cho Việt Nam	78
2.7. Các lý thuyết liên quan đến đề tài nghiên cứu	80
2.7.1. Lý thuyết Quỹ (Fund Theory)	80
2.7.2. Lý thuyết về đại diện (Agency Theory)	81
2.7.3. Lý thuyết Kế toán và Kiểm soát (Theory of Accounting and Control)	82
KẾT LUẬN CHƯƠNG 2	83
CHƯƠNG 3. THIẾT KẾ NGHIÊN CỨU	84
3.1. Khung lý thuyết nghiên cứu	84
3.2. Thiết kế nghiên cứu	85
3.3. Các phương pháp nghiên cứu	86
3.3.1. Phương pháp nghiên cứu định tính	86
3.3.2. Phương pháp nghiên cứu định lượng	87
3.3.3. Phương pháp thu thập dữ liệu nghiên cứu	89
3.4. Xác định nhân tố ảnh hưởng và mô hình nghiên cứu	91
KẾT LUẬN CHƯƠNG 3	99
CHƯƠNG 4. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ BÀN LUẬN	100
4.1. Kết quả nghiên cứu	100
4.1.1. Kết quả nghiên cứu định tính	100
4.1.2. Kết quả nghiên cứu định lượng	103
4.2. Phân tích và bàn luận về thực trạng	125
4.2.1. Phân tích và bàn luận về nhóm nhân tố Hệ thống pháp lý	125
4.2.2. Phân tích và bàn luận về nhân tố Hệ thống chính trị, văn hóa và môi trường hoạt động	136
4.2.3. Phân tích và bàn luận về nhân tố Kỹ thuật nghiệp vụ	140
4.2.4. Phân tích và bàn luận về nhân tố Điều kiện tổ chức	148
4.2.5. Phân tích và bàn luận về nhân tố Tác động của IPSAS	151
4.2.6. Phân tích và bàn luận về nhân tố Áp lực hội nhập kinh tế	154
4.3. Phân tích và bàn luận về điều kiện cần thiết để xây dựng CMKTCVN theo hướng vận dụng IPSAS	159
4.3.1. Cơ sở để xây dựng CMKTCVN	159
4.3.2. Những điều kiện cần thiết cho việc xây dựng CMKTCVN theo hướng vận dụng IPSAS	161
KẾT LUẬN CHƯƠNG 4	172
CHƯƠNG 5. KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	173

5.1. Kết luận	173
5.2. Kiến nghị	176
5.3. Hạn chế của luận án và hướng nghiên cứu tiếp theo.....	181
5.3.1. Những hạn chế của luận án	181
5.3.2. Hướng nghiên cứu tiếp theo	182

DANH MỤC BẢNG BIỂU

Bảng 1.1. Tổng hợp các nghiên cứu nước ngoài về xu hướng cải cách hệ thống kế toán công và vận dụng IPSAS	4
Bảng 1.2. Tổng hợp các nghiên cứu nước ngoài về những nhân tố ảnh hưởng đến việc xây dựng Chuẩn mực kế toán công quốc gia trên cơ sở vận dụng IPSAS	13
Bảng 1.3. Bảng tổng hợp các nhận định về những nhân tố ảnh hưởng đến việc vận dụng IPSAS của một số tác giả	20
Bảng 1.4. Tổng hợp các nhân tố ảnh hưởng đến việc vận dụng IPSAS	21
Bảng 1.5. Tổng hợp các nghiên cứu trong nước về xu hướng cải cách hệ thống kế toán công và vận dụng IPSAS	27
Bảng 1.6. Tổng hợp các nghiên cứu về hệ thống kế toán công Việt Nam và khả năng vận dụng IPSAS tại Việt Nam	34
Bảng 3.1. Tổng hợp các nhân tố từ các nghiên cứu nước ngoài	91
Bảng 4.1. Thống kê theo Đối tượng khảo sát.....	103
Bảng 4.2. Thống kê mô tả theo Đơn vị công tác.....	104
Bảng 4.3. Thống kê mô tả theo Lĩnh vực hoạt động.....	104
Bảng 4.4. Thống kê mô tả theo Vị trí công tác	105
Bảng 4.5. Thống kê mô tả nhóm “Yêu cầu đặt ra để xây dựng CMKT công Việt Nam”	105
Bảng 4.6. Thống kê mô tả nhóm “Áp lực từ hội nhập kinh tế thế giới”	106
Bảng 4.7. Thống kê mô tả nhóm “Tác động từ CMKT công quốc tế”	107
Bảng 4.8. Thống kê mô tả nhóm “Hệ thống pháp lý”	108
Bảng 4.9. Thống kê mô tả nhóm “Hệ thống chính trị, văn hóa và môi trường hoạt động”	109
Bảng 4.10. Thống kê mô tả nhóm “Kỹ thuật nghiệp vụ”	110
Bảng 4.11. Thống kê mô tả nhóm “Điều kiện tổ chức thực hiện”	110
Bảng 4.12. Bảng tổng hợp các nhân tố khác biệt.....	112
Bảng 4.13. Kết quả kiểm định thang đo “Yêu cầu đặt ra để xây dựng Chuẩn mực kế toán công VN”	113
Bảng 4.14. Kết quả kiểm định thang đo “Áp lực hội nhập kinh tế thế giới”	114
Bảng 4.15. Kết quả kiểm định thang đo “Sự tác động từ Chuẩn mực kế toán quốc tế”	114

Bảng 4.16. Kết quả kiểm định thang đo “Hệ thống pháp lý”	115
Bảng 4.17. Kết quả kiểm định thang đo “Kỹ thuật nghiệp vụ”	116
Bảng 4.18. Kết quả kiểm định thang đo “Hệ thống văn hóa, chính trị và môi trường hoạt động”	116
Bảng 4.19. Kết quả kiểm định thang đo “Điều kiện tổ chức thực hiện”	117
Bảng 4.20. Kết quả kiểm định KMO, Bartlett's Test và phương sai trích	118
Bảng 4.21. Ma trận tương quan của các nhân tố.....	118
Bảng 4.22. Tóm tắt mô hình hồi quy.....	121
Bảng 4.23. Phân tích phương sai (ANOVA) các nhân tố	121
Bảng 4.24. Hệ số hồi quy (Coefficients) của các nhân tố	121
Bảng 4.25. Hệ số hồi quy chuẩn hóa của các nhân tố	124
Bảng 4.26. Thống kê tình hình nợ công Việt Nam	136
Bảng 4.27. Chỉ số cảm nhận tham nhũng của Việt Nam	139
Bảng 4.28. So sánh phân loại tài khoản	142
Bảng 4.29. Thống kê các hệ thống kế toán khu vực công	145
Bảng 4.30. Tổng hợp hệ thống báo cáo của các chế độ kế toán khu vực công.....	157

DANH MỤC HÌNH ẢNH

Hình 2.1. Vai trò và trách nhiệm trong việc vận dụng GRAP	70
Hình 2.2. Mô tả các bên liên quan của PSAB	75
Hình 3.1. Khung nghiên cứu của Luận án.....	84
Hình 3.2. Mô hình các nhân tố ảnh hưởng đến việc xây dựng CMKTC trong điều kiện vận dụng IPSAS	94
Hình 3.3. Quy trình nghiên cứu của Luận án	96
Hình 4.1. Mô hình hồi quy các nhân tố ảnh hưởng đến việc xây dựng CMKTC Việt Nam trong điều kiện vận dụng chuẩn mực kế toán công quốc tế IPSAS.	102
Hình 4.2. Sơ đồ tổng hợp các nhân tố ảnh hưởng đến việc xây dựng CMKTC Việt Nam trong điều kiện vận dụng chuẩn mực kế toán công quốc tế IPSAS	122
Hình 4.3. Khung pháp lý kế toán công Việt Nam.....	125
Hình 4.4. Mô hình tổ chức, phân cấp NSNN Việt Nam	130
Hình 4.5. Các phân hệ trong TABMIS.....	140

DANH MỤC ĐỒ THỊ

Đồ thị 4.1. Cơ cấu thu ngân sách theo cấp ngân sách ở Việt Nam	133
Đồ thị 4.2. Cơ cấu bổ sung ngân sách từ NSTW cho NSDP	134